

Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij
de directie
Beaulieustraat 22
6814 DV ARNHEM

Jaarrekening 2018

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

21 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heldemaatschappij
Beaulieustraat 22
6814 DV ARNHEM

Jaarrekening 2018

INHOUDSOPGAVE	Pagina
1.1 Bestuursverslag directie (met in bijlage de concept begroting 2019)	4
2. Jaarrekening	
2.1 Balans per 31 december 2018	7
2.2 Staat van baten en lasten over 2018	9
2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	10
2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018	13
2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018	18
3. Overige gegevens	
3.1 Controleverklaring	21
4. Bijlagen	
4.1 Staat van de vaste activa	23
4.2 Gecons. Balans en Staat van Baten en Lasten Ver. K.N.H.M. en KNHM Participaties B.	25
4.3 Kostenverantwoording VSB Fonds 2018	26

ACCOUNTANTSVERSLAG

- 2 -

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

2.1 MRT 2019

betrokking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

1 ALGEMEEN

1.1 Bedrijfsgegevens

De statutaire naam van de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. Zij is statutair gevestigd te Arnhem.

De vereniging heeft als doel om in en buiten Nederland een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van de menselijke leefomgeving.

1.2 Bestuur

De bestuurders van de vereniging zijn gezamenlijk bevoegd. Het betreft de volgende personen:

A. Jorritsma-Lebbink, voorzitter
M.A. Muntinga, penningmeester
H. van 't Land
P. Jansen
J.A.J.W. Nieuwenhuys
G. Breeman
H.S. Draai
H.A. Zanting

Gevolmachtigd directeur is F.H.M.J. van Bussel.

1.3 Structuur

Op 14 december 2012 is KNHM Participaties B.V. opgericht. Zij is een 100% deelneming van de Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. KNHM Participaties B.V. heeft tot doel het bijdragen tot verbetering van de menselijke leefomgeving in en buiten Nederland, alsmede het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk zijn.

1.1 Bestuursverslag directie (met in bijlage de concept begroting 2019)

Inleiding

Leidraad van de activiteiten in 2018 was het KNHM Uitvoeringsplan 2016-2019. Het plan is tijdens de Algemene Ledenvergadering van 4 november 2016 formeel vastgesteld.

Missie

Mensen kunnen zelf hun leefomgeving veranderen en verbeteren. Actieve burgers brengen beweging in hun leefomgeving. Als zij omgeven worden door bevlogen professionals, dan worden hun ideeën en plannen sneller werkelijkheid. Dan kan er worden gepland, gebouwd, gewerkt, gedeeld en genoten. Als netwerk van professionals helpen wij actieve burgers bij het verbeteren van hun leefomgeving.

Activiteiten

- * KNHM advies: Advies op maat aan burgerinitiatieven.
- * KNHM Participaties B.V.: Investeren in sociaal ondernemen.
- * Kem met Pit: Leefbaarheidswedstrijd voor burgerinitiatieven.
- * Artcadia: Techniek- en kunstwedstrijd voor jongeren.

Organisatie

Wij zijn een netwerk van circa 170 professionals. Zij hebben hun sporen verdiend in het openbaar bestuur, als adviseur of ondernemer. Formeel zijn we een vereniging met twaalf leden, de provinciale afdelingen. Vanuit deze afdelingen begeleiden onze professionals op vrijwillige basis initiatiefnemers. Dit doen ze samen met de projectadviseurs die werken vanuit ons bureau in Arnhem. Daarnaast kunnen we ook expertise inzetten van het advies- en ingenieursbureau ARCADIS. ARCADIS doet dit vanuit haar maatschappelijke betrokkenheid.

Activiteiten 2018

Zie jaarbericht 2018 op www.knhm.nl.

Begroting 2019

De eerste concept begroting is op 7 december 2018 in het bestuur vastgesteld. Op basis van de concept jaarrekening 2018 en de te verwachten dividendinkomsten van Arcadis is nogmaals gekeken naar de begroting. Op 22 maart 2019 zal het bestuur en de Algemene Ledenvergadering de begroting definitief vaststellen. De concept begroting is hierna opgenomen als bijlage.

Beleid omtrent de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen.

Het beleid omtrent de functie en omvang van het vrij besteedbare vermogen is neergelegd in het meerjarig KNHM Uitvoeringsplan 2016-2019. Hierin is aangegeven een besteding van € 2.413.500 in 2016, € 2.456.055 in 2017, € 2.499.887 in 2018 en € 2.545.033 in 2019. Deze besteding wordt gefinancierd uit de jaarlijkse inkomsten uit aandelen, obligaties en uit het vermogen. De gelden worden beschikbaar gesteld aan de doelstelling en activiteiten van KNHM, zoals beschreven in het KNHM Uitvoeringsplan 2016-2019

1.1 Bestuursverslag directie (met in bijlage de concept begroting 2019)

Baten

De baten rente en beheersvergoeding Stichting Marius Tonckens fonds zijn jaarlijks terugkerend. Als bestuur en beheerder van Stichting Marius Tonckens-fonds ontvangt KNHM een jaarlijkse vergoeding. De stichting is eigenaar van een landgoed van circa 300 ha, 2 boerderijen en 10 woningen. Statutair is vastgelegd dat een deel van de overwinst jaarlijks beschikbaar wordt gesteld aan de gemeenschap van de oude gemeente Zuidwolde. Daarnaast kunnen er bijzondere baten zijn.

Uitgangspunten financieel beleid

Voor een stabiel en transparant financieel beleid is in 2015 een aantal uitgangspunten gedefinieerd. Deze uitgangspunten zijn:

1. Gezien het strategisch partnerschap met Arcadis belegt KNHM een substantieel deel van haar vermogen in Arcadis.
2. De overige beleggingen worden met een laag risico belegd, hoofdzakelijk in obligaties met een AAA en/of AA rating.
3. De jaarlijkse begroting van KNHM vereniging en participaties wordt minimaal voor 90% gefinancierd uit het jaarlijkse dividend van Arcadis. De overige 10% wordt gefinancierd uit overige opbrengsten en/of vermogen.
4. Indien het dividend van Arcadis lager uitvalt dan begroot (de grootste jaarlijkse inkomenspost) zal de begroting van KNHM vereniging en participaties worden heroverwogen.
5. De leningen en deelnemingen die worden gedaan door KNHM participaties in sociaal ondernemingen worden gefinancierd uit het vermogen.

Een van de uitgangspunten van het financieel beleid is dat de jaarlijkse begroting van de vereniging en participaties voor minimaal 90% gefinancierd wordt uit het jaarlijkse dividend van Arcadis. De overige 10% wordt gefinancierd uit overige opbrengsten en/of vermogen. Met een Arcadis dividend van € 1.576.733 zou de exploitatiebegroting voor 2019 teruggebracht moeten worden naar circa € 1,7 miljoen. Tijdens de ALV in maart 2017 is besloten dit niet te doen. In plaats daarvan is in 2017 en 2018 een begroting van rond de € 2 miljoen aangehouden. Voorgesteld wordt om ook in 2019 een begroting van circa € 2 miljoen aan te houden.

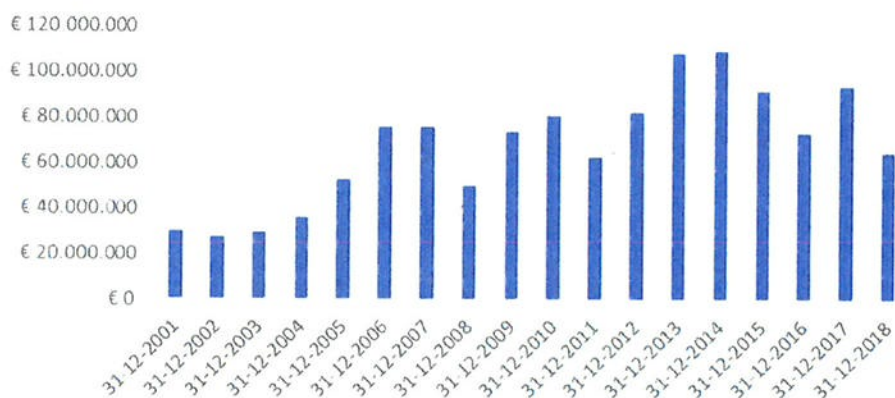
Arnhem, 21 maart 2019

F.H.M.J. van Bussel
Directeur

Begroting KNHM vereniging en participaties 2019

1 Ontwikkelingen vermogen, inkomsten en uitgaven KNHM

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen van het vermogen, de inkomsten en uitgaven van KNHM. Onderstaande figuur geeft een beeld van het vermogen van KNHM van eind 2000 tot en met 31 december 2018.

Een belangrijk deel van het vermogen van KNHM bestaat uit aandelen Arcadis (3.354.750 stuks). Op 31 december 2018 hadden deze een waarde van € 35.761.635. Daarnaast heeft KNHM een portefeuille van overige obligaties en aandelen. Om risico's te spreiden is deze portefeuille in 2015 omgezet naar obligaties (€ 20.932.595) en aandelen Oikocredit (€ 5.000.000). Een beperkt aantal aandelen (€ 963) kan nog steeds niet verkocht worden vanwege claims van beleggers richting deze fondsen. Zo snel als mogelijk zullen ook deze aandelen worden verkocht.

De obligatieportefeuille kent een beperkt risico (AAA en AA rating) en een zogenaamde dakpanconstructie. Dat laatste betekent dat jaarlijks een deel van de middelen vrijvalt in liquide middelen. Deze middelen kunnen vervolgens weer geherinvesteerd worden in obligaties of aangewend voor de exploitatie van KNHM.

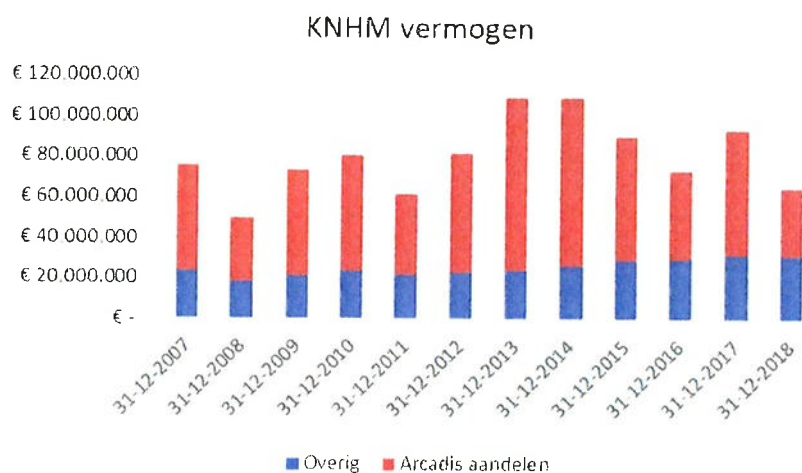
Oikocredit is in 1975 opgericht door de Wereldraad van Kerken. Het is een niet beursgenoteerd fonds dat leningen verstrekt aan microfinancieringsinstellingen, die vervolgens kleine bedragen doorlenen aan individuele boeren en ondernemers (veelal vrouwen) in ontwikkelingslanden. Oikocredit heeft een laag risicoprofiel, een jaarlijks rendement van tussen de 1.0% en 2.0% en de aandelen zijn direct verkoopbaar. In onderstaande figuur is het vermogen van KNHM uitgesplitst in aandelen Arcadis en overig vermogen.

Flynth Audit B.V.
Gewaardeerd als staat waarop onze
verklaring d.d.

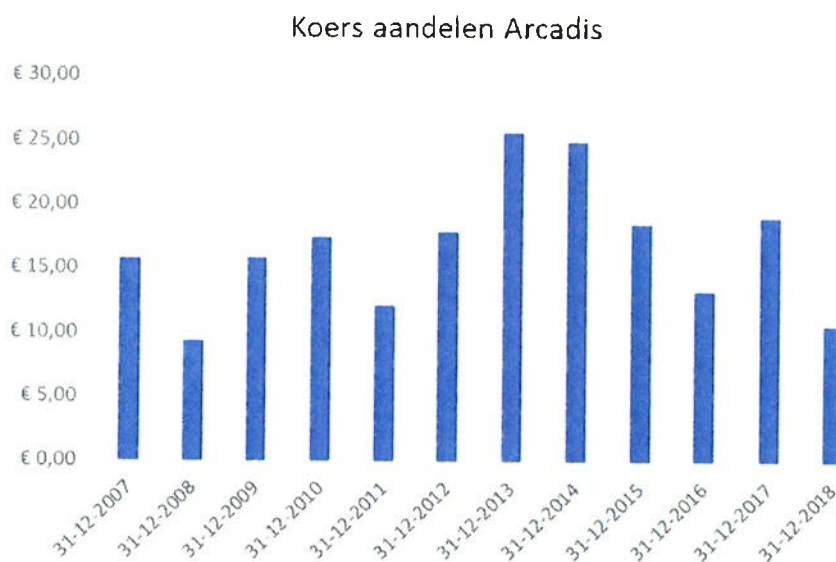
21 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

KNHM heeft een significant deel van zijn vermogen belegd in aandelen Arcadis. Tegenover dit risico staat de inhoudelijke samenwerking met Arcadis in de programma's die KNHM uitvoert. In onderstaande figuur is de koers van het aandeel Arcadis weergegeven. Aangezien KNHM geen aandelen Arcadis koopt of verkoopt heeft het koersverloop geen gevolgen voor de jaarlijkse inkomsten van KNHM.

Het jaarlijkse dividend dat KNHM ontvangt van Arcadis is wel van belang voor de jaarlijkse inkomsten. Onderstaande figuur geeft een overzicht van het Arcadis dividend. Het dividend van Arcadis was tot en met 2015 zeer stabiel. Over dat jaar werd een dividend uitgekeerd van € 0,63. Echter, over de periode 2016 werd een dividend uitgekeerd van € 0,43 per aandeel, over 2017 € 0,47 en over 2018

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze verklaring d.d.

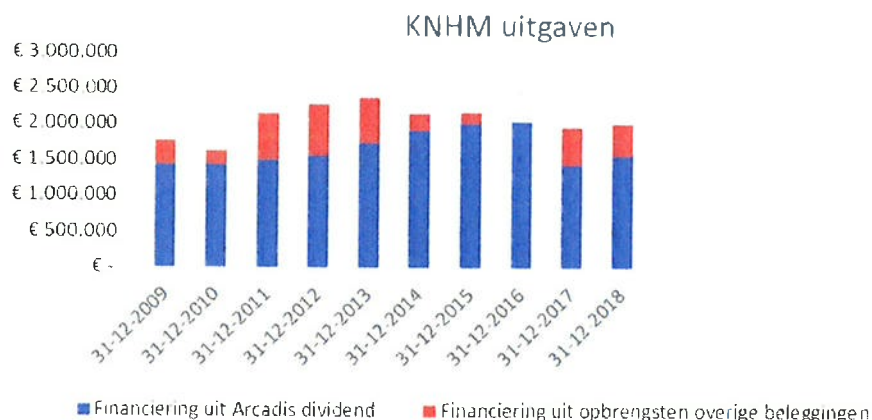
21 MRT 2019

betrokking heeft.
Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

ook weer € 0,47. Dit betekent een significante verlaging. De verlaging van het dividend over 2016 was voor het eerst sinds Arcadis in 1998 naar de beurs is gegaan.

De jaarlijkse exploitatie (uitgaven) van KNHM vereniging en participaties ligt sinds 2011 tussen de 1.9 en 2.4 miljoen euro. Deze exploitatie wordt gefinancierd door het jaarlijkse dividend van Arcadis, aangevuld met opbrengsten uit overige beleggingen. In onderstaande figuur is te zien dat tot en met 2016 de jaarlijkse exploitatie voor een steeds groter deel werd gefinancierd door het dividend van Arcadis. Door de daling van de dividendinkomsten uit Arcadis aandelen naar € 1.576.732 zal in 2019 weer een substantieel deel van de begroting gefinancierd worden uit andere inkomsten.

De leningen en deelnemingen in sociaal ondernemingen en bewonersbedrijven die door KNHM participaties worden versterkt, maken geen deel uit van de jaarlijkse exploitatiebegroting. Reden hiervoor is dat deze leningen en deelnemingen een waarde vertegenwoordigen. Zij worden direct uit het vermogen van KNHM gefinancierd via een zogenaamde kapitaalstorting (AGIO storting) van de vereniging naar KNHM participaties. Uitstaande leningen en deelnemingen hadden op 31 december

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

2.1 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

2018 een waarde van € 847.015. Vanaf 1 januari 2017 financiert VSBfonds 50% van de investeringen. Dit geld stellen zij beschikbaar als een donatie aan KNHM vereniging die vervolgens dit beschikbaar stelt aan KNHM participaties via een kapitaalstorting (AGIO storting).

De vraag is natuurlijk hoeveel sociaal ondernemingen en bewonersbedrijven, waarin KNHM participaties investeert, daadwerkelijk succesvol zullen zijn en hun waarde behouden. Gezien het hoge risicoprofiel van deze ondernemingen, zijn we bij de start van KNHM participaties er van uit gegaan dat rond de 50% van het geïnvesteerde bedrag terugkomt. Deze inschatting was gebaseerd op ervaringen van commerciële participatiemaatschappijen. Zij gaan ervan uit dat vier van de tien ondernemingen mislukt, vier van de tien de prognoses van het ondernemingsplan haalt en twee van de tien zeer succesvol is (tien maal de prognoses van het ondernemersplan). Naar verwachting zijn er binnen de portefeuille van KNHM participaties geen bedrijven die zeer succesvol zullen zijn. Vandaar dat we verwachten dat 50% van het geïnvesteerd vermogen terugkomt. In 2016 is € 124.000, in 2017 € 114.001 en in 2018 €279.215 afgewaardeerd op alle uitstaande leningen en participaties. Deze afwaardering komt ten lasten van de exploitatie (winst- en verliesrekening) van KNHM participaties. Medio 2018 heeft een heroriëntatie van KNHM participaties plaatsgevonden. Op basis van deze heroriëntatie is besloten om KNHM participaties met name te richten op bewonersbedrijven. Meestal gaat het dan om hypothecaire leningen. Gezien deze koerswijziging zal het risicoprofiel van KNHM participaties veranderen. In 2019 zal hier naar gekeken worden.

2 Samenwerking met externe partijen

In steeds meer diensten van KNHM lukt het om samen te werken met partners en kosten te delen. In 2011 is gestart met het Arcadis-KNHM MVO Programma dat door Arcadis NL en KNHM gezamenlijk wordt gefinancierd. In 2018 zal dit programma worden uitgebreid met een internationale component (pilot voor 3 jaar) waaraan Arcadis NV en Lovinklaan Foundation ook mee financieren. In 2013 is KNHM door Arcadis benaderd om te participeren in de wedstrijd Artcadia. Het VSBfonds participeert vanaf 1 juni 2016 in KNHM participaties, Stichting Elisabeth Strouven Fonds uit Maastricht en de Provincies Utrecht en Overijssel dragen bij aan Kern met Pit. In maart 2018 heeft het VSBfonds besloten om voor de komende drie jaar een bedrag van € 80.000 jaarlijks beschikbaar te stellen voor het organiseren van een gezamenlijk festival. In 2019 zullen ook Stichting Doen en het Oranjefonds een financiële bijdrage leveren aan het festival. Zoals te zien is in onderstaande tabel komt de totale bijdrage van partners in 2019 daarmee op € 1.144.250.

Financiering samen met partners (2019)

Arcadis-KNHM MVO Programma	
Arcadis NL & NV	€ 300.000
Lovinklaan Foundation	€ 100.000
KNHM	€ 200.000
Totaal	€ 600.000
Artcadia	
Arcadis	€ 100.000
Canon	€ 10.000
KNHM	€ 50.000
Totaal	€ 160.000
KNHM Participatie BV	
VSBfonds (investerings)	€ 320.000
VSBfonds (organisatiekosten)	€ 130.000
KNHM (investerings)	€ 320.000
KNHM (organisatiekosten)	€ 130.000
Totaal	€ 900.000

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

21 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Kern met Pit	
Elisabeth Strouven Fonds	€ 5.000
Provincie Utrecht	€ 24.250
Provincie Overijssel	€ 15.000
KNHM	€ 200.000
Totaal	€ 244.250
Festival We Doen het Samen! festival	
VSBfonds	€ 80.000
Stichting Doen	€ 30.000
Oranjefonds	€ 30.000
KNHM	€ 25.000
Totaal	€ 165.000
Financiering partners	€ 1.144.250
Financiering KNHM	€ 925.000
Totaal	€ 2.069.250

3 Uitgangspunten financieel beleid

Voor een stabiel en transparant financieel beleid is in 2015 een aantal uitgangspunten gedefinieerd. Deze uitgangspunten zijn:

1. Gezien het strategisch partnerschap met Arcadis belegt KNHM een substantieel deel van haar vermogen in Arcadis.
2. De overige beleggingen worden met een laag risico belegd, hoofdzakelijk in obligaties met een AAA en/of AA rating.
3. De jaarlijkse begroting van KNHM vereniging en participaties wordt minimaal voor 90% gefinancierd uit het jaarlijkse dividend van Arcadis. De overige 10% wordt gefinancierd uit overige opbrengsten en/of vermogen.
4. Indien het dividend van Arcadis lager uitvalt dan begroot (de grootste jaarlijkse inkomenspost) zal de begroting van KNHM vereniging en participaties worden heroverwogen.
5. De leningen en deelnemingen die worden gedaan door KNHM participaties in sociaal ondernemingen worden gefinancierd uit het vermogen.

Een van de uitgangspunten van het financieel beleid is dat de jaarlijkse begroting van de vereniging en participaties voor minimaal 90% gefinancierd wordt uit het jaarlijkse dividend van Arcadis. De overige 10% wordt gefinancierd uit overige opbrengsten en/of vermogen. Met een Arcadis dividend van € 1.576.733 zou de exploitatiebegroting voor 2019 teruggebracht moeten worden naar circa € 1,7 miljoen. Tijdens de ALV in maart 2017 is besloten dit niet te doen. In plaats daarvan is in 2017 en 2018 een begroting van rond de € 2 miljoen aangehouden. Voorgesteld wordt om ook in 2019 een begroting van circa € 2 miljoen aan te houden.

4 Begroting 2019 KNMH vereniging en participaties

In onderstaande begroting is zowel de begroting van KNHM vereniging als KNHM participaties opgenomen. In de derde kolom worden beide begrotingen geconsolideerd. Op deze wijze wordt inzicht gegeven in de totale exploitatie van KNHM. In de begroting is geen rekening gehouden met ongerealiseerde waardeverschillen van aandelen Arcadis en overige aandelen en obligaties.

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

2.1 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

KNHM Vereniging & Participaties BV begroting 2019 (in euro)												
Baten	Werkelijk 2016			Werkelijk 2017			Werkelijk 2018			Begroot 2019		
	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.
1 Bankrente/-kosten	11.756	-73	11.683	2.597	-80	2.517	393	-110	283	0	0	0
2 Rentebaten	0	13.846	13.846	0	26.053	26.053	0	2.402	2.402	0	25.000	25.000
3 Waardeverandering vaste activa (afboeken investeringen KNHM Part.)	0	-124.000	-124.000	0	-114.001	-114.001	0	-279.215	-279.215	0	-150.000	-150.000
4 Diverse baten (o.a. Marius Toncken Fonds)	28.627	0	28.627	28.861	0	28.861	37.559	0	37.559	30.000	0	30.000
5 Beheervergoeding VSBfonds KNHM Participaties BV	0	105.000	105.000	0	177.371	177.371	0	178.634	178.634	0	175.000	175.000
6 Bijdrage Provincie Utrecht een Kern met Pit Utrecht							0	0	0	20.000	0	20.000
Totaal baten	40.383	-5.227	35.156	31.458	89.343	120.801	37.952	-98.289	-60.337	50.000	50.000	100.000

Lasten	Werkelijk 2016			Werkelijk 2017			Werkelijk 2018			Begroot 2019		
	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.	Vereniging	Part. BV	Geconsol.
Organisatie												
1 Salariskosten incl. sociale lasten	607.420	80.050	687.470	645.569	166.034	811.603	622.657	157.718	780.375	660.000	200.000	860.000
2 Overige personeelskosten (inhuur, reiskosten, opleiding, etc.)	94.987	999	95.986	72.171	7.292	79.463	82.202	8.748	90.950	75.000	15.000	90.000
3 Huisvestingskosten en Automatisering	118.275	18.065	136.340	96.339	25.884	122.223	91.613	23.943	115.556	100.000	20.000	120.000
4 Kantoorkosten	71.806	10.685	82.491	50.381	11.812	62.193	50.790	8.084	58.874	75.000	5.000	80.000
5 Financieel beheer (incl. vermogensbeheer)	65.243	9.144	74.387	41.913	9.006	50.919	69.213	3.270	72.483	65.000	10.000	75.000
6 Bestuurskosten (ALV en bestuursvergadering)	10.144	6.602	16.746	10.729	7.358	18.087	11.125	18.060	29.185	15.000	5.000	20.000
7 Landelijke netw erkbijeenkomst vrijwilligers	17.704	0	17.704	18.632	0	18.632	24.637	0	24.637	20.000	0	20.000
8 Reis- en vergaderkosten vrijwilligers (afdrachten aan teams)	92.500	0	92.500	91.422	0	91.422	73.416	0	73.416	75.000	5.000	80.000
9 Werving, selectie, opleiding vergoeding vrijwilligers	88.677	0	88.677	56.792	0	56.792	61.207	0	61.207	65.000	5.000	70.000
10 Afschrijvingen	1.425	0	1.425	835	0	835	9.060	0	9.060	9.000	0	9.000
sub-totaal organisatie	1.168.181	125.545	1.293.726	1.084.783	227.386	1.312.169	1.095.920	219.823	1.315.743	1.159.000	265.000	1.424.000
Programma's												
11 Proceskosten KNHM Advies	72.652	0	72.652	30.828	0	30.828	-4.035	0	-4.035	70.000	0	50.000
12 Arcadis & KNHM MVO programma	200.000	0	200.000	150.000	0	150.000	150.000	0	150.000	170.000	30.000	200.000
13 Kern met Pit Nederland	232.657	0	232.657	222.674	0	222.674	208.358	0	208.358	225.000	0	225.000
14 Proceskosten KNHM Participaties BV	0	24.750	24.750	0	25.343	20.652	0	25.000	32.336	0	30.000	30.000
15 Kennis en Communicatie	202.153	18.428	220.581	208.998	14.334	223.332	223.516	0	223.516	180.000	20.000	200.000
16 Onderzoek rol KNHM tijdens 2de wereldoorlog	3.519	0	3.519	0	0	0	85.855	0	85.855	45.000	0	45.000
sub-totaal programma's	710.981	43.178	754.159	612.500	34.986	647.486	663.694	32.336	696.030	690.000	60.000	750.000
Totaal lasten	1.879.162	168.723	2.047.885	1.697.283	262.372	1.959.655	1.759.614	252.159	2.011.773	1.849.000	325.000	2.174.000

Resultaten uit bedrijfsvoering	-1.838.779	-173.950	-2.012.729	-1.665.825	-173.029	-1.838.854	-1.721.662	-350.448	-2.072.110	-1.799.000	-275.000	-2.074.000
---------------------------------------	------------	----------	------------	------------	----------	------------	------------	----------	------------	------------	----------	------------

Opbrengsten effecten												
1 Dividend Arcadis NV			Geconsol.			Geconsol.			Geconsol.			Geconsol.
			2.113.493			1.442.542			1.576.732			1.576.733
2 Opbrengst overige effecten			387.895			163.256			426.911			375.000
3 Waardeverschillen aandelen en obligaties			-65.295			-294.599			-300.295			0
Totaal opbrengst effecten			2.436.093			1.311.199			1.703.348			1.951.733
SALDO van baten en lasten			423.364			-527.655			-368.762			-122.267

Toelichting op de begroting KNHM vereniging en participaties

Baten:

1. De te ontvangen bankrente heeft hoofdzakelijk betrekking op het aangehouden saldo op de ASN spaarrekening. Deze is nagenoeg 0%.
2. De rentebaten hebben betrekking op de rente die wordt ontvangen van uitstaande leningen van KNHM participaties aan sociaal ondernemers en bewonersbedrijven. Van de ontvangen rentebaten worden de oninbare rente opbrengsten afgetrokken, als gevolg van het afwaarderen van investeringen.
3. Heeft betrekking op de waardeverandering vaste activa, oftewel waardeveranderingen op leningen en deelnemingen van KNHM participaties.
4. Als bestuur en beheerder van Stichting Marius Tonckensfonds ontvangt KNHM een jaarlijkse vergoeding. De stichting is eigenaar van een landgoed van circa 300 ha, 2 boerderijen en 10 woningen. Statutair is vastgelegd dat een deel van de overwinst jaarlijks beschikbaar wordt gesteld aan de gemeenschap van de oude gemeente Zuidwolde. Daarnaast kunnen er bijzondere baten zijn.
5. KNHM vereniging ontvangt een bijdrage van het VSBfonds voor de organisatiekosten van KNHM participaties. Daarnaast stelt het VSBfonds € 320.000 beschikbaar voor het verstrekken van leningen en deelnemingen in sociaal ondernemers. Dit bedrag zit niet in de begroting van KNHM participaties, maar wordt direct gestort in het vermogen van KNHM vereniging en vervolgens via een zogenaamde kapitaalstorting (AGIO storting) van de vereniging naar KNHM participaties. KNHM vereniging stelt zelf ook € 320.000 beschikbaar voor leningen en deelnemingen direct uit haar vermogen. In 2019 is er dus in totaal € 640.000 beschikbaar voor investeringen in sociaal ondernemingen.
6. De Provincie Utrecht stelt voor de periode 2018-2020 jaarlijks € 24.250 beschikbaar voor Kern met Pit in Utrecht.

Lasten:

Organisatie

1. Salariskosten: Het bedrag heeft betrekking op de loonkosten van de medewerkers in dienst van KNHM. De stijging van de salariskosten zijn deels structureel en deels incidenteel. De incidentele verhoging heeft te maken met de tijdelijke vervanging van Barbara van der Wagen als gevolg van ziekteverlof. Met betrekking tot KNHM participaties financiert VSBfonds de salariskosten van één fte.
2. Overige personeelskosten: Dit is een verzamelpost van tijdelijke inhuur personeel, onkostenvergoedingen aan medewerkers, scholingskosten en overige aan het personeel gerelateerde kosten.
3. Huisvestingskosten en automatisering: KNHM betaalt per m² kantoor een bedrag aan Arcadis. Dit bedrag heeft betrekking op huisvesting, automatisering en andere facilitair door Arcadis, zoals HRM-ondersteuning.
4. Kantoorkosten: Het betreft hier de kosten zoals portokosten van publicaties, kantoorartikelen, telefoonkosten, etc.
5. Financieel beheer: De kosten van het financiële beheer is onder te verdelen in: accountantskosten, kosten advies vermogensbeheer, kosten administratief beheer en kosten externe inhuur voor organisatieontwikkeling.
6. Bestuurskosten: Dit heeft betrekking op reis- en vergaderkosten van het verenigingsbestuur, kosten van de Algemene Ledenvergaderingen en eventuele andere bestuurskosten.
7. Landelijke netwerkbijeenkomst vrijwilligers: Deze bijeenkomst zal in het voorjaar worden georganiseerd.
8. Reis- en vergaderkosten vrijwilligers: Deze kosten hebben betrekking op de afdrachten aan adviesteams voor reis- en vergaderkosten van de vrijwilligers. Indien het banksaldo van een team aan het einde van het jaar lager is dan € 10.000, ontvangt het team een bijdrage van € 5.000. Indien tijdens het jaar blijkt dat deze bijdrage onvoldoende is, worden extra middelen beschikbaar gesteld. Ondertussen hebben de teams in Drenthe, Noord-Brabant, Gelderland en Zuid-Holland hun bankrekening gesloten. Adviseurs sturen hun declaraties direct naar het bureau.

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

21 MRT 2019

betrokking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

9. Werving, selectie, opleiding vrijwilligers en vergoeding ICT: Deze kosten hebben betrekking op het trainingsprogramma Typisch KNHM voor adviseurs, het ontwikkelen van nieuwe trainingsmodules, informatiebijeenkomsten voor geïnteresseerde adviseurs en een jaarlijkse vergoeding voor adviseurs voor administratieve kosten (€ 100 per adviseur).
10. Afschrijving: Deze afschrijvingen hebben betrekking op kantoorinventaris, zoals computers. De aangeschafte software is helemaal afgeschreven.

Programma's

11. Proceskosten KNHM Advies: Het betreft procesgeld dat beschikbaar is voor out-of-pocketkosten voor adviestrajecten. Door de steeds verdere focus van KNHM op het adviseren van burgerinitiatieven in plaats van het verlenen van subsidies, wordt minder gebruik gemaakt van deze gelden. Zodra een project is goedgekeurd wordt de overeengekomen bijdrage van KNHM opgevoerd als verplichting. Aan het einde van het jaar worden de vrijgevallen verplichtingen van afgeronde projecten verrekent met de verplichtingen van nieuwe projecten.
12. Arcadis-KNHM MVO Programma: Jaarlijkse KNHM bijdrage aan het Arcadis-KNHM MVO Programma. In 2018 zal aan het Nederlandse MVO-programma een wereldwijd programma worden toegevoegd.
13. Kern met Pit: Kosten met betrekking tot Kern met Pit.
14. Procesgeld KNHM participaties: Deze post betreft de inhuur van externe adviseurs voor het doen van nader onderzoeken van sociaal ondernemers, organiseren van trainingen, workshops en pitches voor sociaal ondernemingen, etc.
15. Kennis en communicatie: Kosten van communicatieactiviteiten.
16. Onderzoek KNHM 1930-1954. Regelmatig worden vragen gesteld over de precieze rol van KNHM tijdens de Tweede Wereldoorlog. Aangezien er binnen de organisatie weinig bekend is hierover, is besloten een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek uit te laten voeren door de Radboud Universiteit. Vanaf 2019 zal Arcadis NV de helft van de kosten voor haar rekening nemen.

Opbrengsten effecten:

1. Deze ontvangsten hebben betrekking op het te ontvangen dividend op de aandelen Arcadis (KNHM heeft 3.354.747 aandelen, ontvangen dividend over 2018 per aandeel is € 0,47).
2. Deze opbrengsten hebben uitsluitend betrekking op de te ontvangen dividenden en rentes van de overige aandelen en obligaties. Om risico's te spreiden is in 2015 deze portefeuille omgezet naar obligaties en aandelen Oikocredit. Een beperkt aantal aandelen kan nog niet verkocht worden vanwege claims van beleggers richting deze fondsen/bedrijven. Zo snel als mogelijk zullen ook deze aandelen worden verkocht. De portefeuille obligaties heeft een zogenaamde dakpanconstructie van circa 25 obligaties. IBS Vermogensbeheer adviseert KNHM bij het beheer van de portefeuille.
3. Waardeverschillen aandelen en obligaties: Deze post heeft betrekking op waardeverschillen van overige aandelen en obligaties. De waardeverschillen van aandelen Arcadis worden niet meegenomen in de exploitatiebegroting (staat van baten en lasten). Reden hiervoor is dat deze aandelen *om niet* zijn verkregen.

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

2.1 MRT 2019

betrokking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

2. JAARREKENING

- 6 -

Flynth Audit B.V.
Gewaarmerkt als staat waarop onze
verklaring d.d.

21 MRT 2019

betrekking heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

2.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>				
Inventaris	<u>35.773</u>	35.773	<u>42.127</u>	42.127
<i>Financiële vaste activa</i>				
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	898.109		1.241.095	
Overige beleggingen	<u>35.761.635</u>	36.659.744	<u>63.924.761</u>	65.165.856
Vlottende activa				
<i>Vorderingen</i>				
Vorderingen op groepsmaatschappijen	64.373		-	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	9.896		-	
Overlopende activa	<u>152.076</u>	226.345	<u>170.159</u>	170.159
<i>Effecten</i>		25.933.558		26.029.200
<i>Liquide middelen</i>		1.452.268		1.516.845
Totaal activazijde	<u><u>64.307.688</u></u>		<u><u>92.924.187</u></u>	

2.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

PASSIVA	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Eigen vermogen				
Stamkapitaal	1.361.341		1.361.341	
Herwaarderingsreserve	33.566.161		61.729.287	
Overige reserves	<u>28.891.661</u>		<u>29.260.423</u>	
		63.819.163		92.351.051
Kortlopende schulden				
Crediteuren	161.594		87.996	
Schulden aan groepsmaatschappijen	-		136.630	
Overlopende passiva	<u>326.931</u>		<u>348.510</u>	
		488.525		573.136
Totaal passivazijde		<u><u>64.307.688</u></u>		<u><u>92.924.187</u></u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2018

	Werkelijk 2018 €	Begroot 2018 €	Werkelijk 2017 €
<u>BATEN</u>			
Bankrente en -kosten	393	0	2.597
Diverse baten	37.559	25.000	28.861
Bijdrage inzake Kern met Pit		24.500	
<u>Totale baten</u>	<u>37.952</u>	<u>49.500</u>	<u>31.458</u>
<u>LASTEN</u>			
Salariskosten inclusief sociale lasten	622.657	630.000	645.569
Afschrijvingskosten	9.060	1.500	835
Overige personeelskosten	82.202	75.000	72.171
Huisvestingskosten	91.613	100.000	96.339
Bestuurskosten	11.125	12.000	10.729
Landelijke netwerkbijeenkomst vrijwilligers	24.637	20.000	18.632
Kantoorkosten	50.790	75.000	50.381
Financieel beheer kosten	69.213	50.000	41.913
Afdrachten afdelingen	73.416	90.000	91.422
Kosten afdelingen	61.207	70.000	56.792
Projectuitgaven	663.694	735.000	612.500
<u>Totale lasten</u>	<u>1.759.614</u>	<u>1.858.500</u>	<u>1.697.283</u>
<u>Resultaat uit bedrijfsvoering</u>	<u>(1.721.662)</u>	<u>(1.809.000)</u>	<u>(1.665.825)</u>
Resultaat deelneming KNHM Participaties B.V.	(342.986)		(175.772)
Rente rekening courant KNHM Participaties B.V.	(7.462)		2.743
Opbrengsten effecten			
Dividend Arcadis N.V.	1.576.732	1.576.733	1.442.542
Opbrengst overige effecten	426.911	200.000	163.256
Waardeverschillen aandelen en obligaties	(300.295)	0	(294.599)
<u>Totaal opbrengst effecten en deelneming</u>	<u>1.352.900</u>	<u>1.776.733</u>	<u>1.138.170</u>
<u>SALDO van baten en lasten</u>	<u>(368.762)</u>	<u>(32.267)</u>	<u>(527.655)</u>

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij is een vereniging, de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen. En daarbij wordt gebruik gemaakt van de geldende vrijstellingen. Als gevolg van de vrijstelling voor kleine rechtspersonen is afgezien van formele consolidatie.

Personeelsleden

Gedurende het jaar 2018 waren gemiddeld 9,8 werknemers in dienst op basis van een fulltime dienstverband. In het jaar 2017 waren dit 9,3 werknemers.

Verbonden partijen

Naast de maatschappijen die onder de financiële vaste activa zijn vermeld, zijn nog de volgende verbonden partijen verbonden met de vennootschap:

Stichting Marius Tonckensfonds. Het bestuur van de stichting wordt gevormd door het bestuur van de KNHM. Op basis van de consolidatie vrijstelling op basis van omvang behoeft de jaarrekening van de stichting niet mee-geconsolideerd te worden met de jaarrekening van de KNHM.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's. Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling. Eventuele koersverschillen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen is het verlies over het boekjaar 2018 ten bedrage van € 368.762 in mindering gebracht op de overige reserves. Dit is reeds in de jaarrekening verwerkt.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarop invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Deelnemingen waarop deze invloed ontbreekt, worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs, rekening houdend met een voorziening voor waardeverminderingen.

De aandelen van Arcadis N.V. worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, gebaseerd op de beurswaarde. Ongerealiseerde waardeverschillen die in het boekjaar optreden worden toegevoegd c.q. onttrokken aan de, onder het eigen vermogen opgenomen, herwaarderingsreserve aandelen Arcadis N.V.. Gerealiseerde waardeverschillen die in het boekjaar optreden worden toegevoegd c.q. onttrokken aan de overige reserves.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde. De waardeverschillen gedurende het boekjaar, zijnde het verschil tussen de oorspronkelijke aanschafwaarde en de beurswaarde, worden verwerkt in de exploitatierekening.

De herwaarderingsreserve is gevormd als gevolg van waardevermeerderingen van de activa.

Langlopende en kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten en lasten

Met inachtneming van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva wordt het resultaat bepaald als het verschil tussen de baten en lasten, berekend op basis van historische uitgaafprijzen.

In de exploitatierekening worden de baten en lasten verantwoord die gedurende het boekjaar voortvloeien uit de activiteiten.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van de vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen. Boekwinsten echter alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van uitgegeven en ontvangen leningen.

Aandeel in het resultaat van deelnemingen

Resultaten van niet-geconsolideerde deelnemingen worden verantwoord overeenkomstig de netto-vermogenswaardemethode. Voor zover niet volgens de netto-vermogenswaarde wordt gewaardeerd betreft het resultaat de in het boekjaar ontvangen dividenden.

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018**ACTIVA****VASTE ACTIVA****Materiële vaste activa**

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	<u>Inventaris</u>
	<u>€</u>
Aanschafwaarde	184.164
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-142.037</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>42.127</u>
Investerings	2.706
Afschrijvingen	<u>-9.060</u>
Mutaties 2018	<u>-6.354</u>
Aanschafwaarde	186.870
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-151.097</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>35.773</u>

Voor een gedetailleerd overzicht van de materiële vaste activa verwijzen wij u naar de bijlagen.

Financiële vaste activa**Deelnemingen in groepsmaatschappijen**

De belangen van de vennootschap in groepsmaatschappijen zijn als volgt verdeeld:

Naam	Vestigings- plaats	Aandeel in kapitaal	Eigen vermogen conform laatst vastgestelde jaarrekening	Resultaat conform laatst vastgestelde jaarrekening
		%	€	€
KNHM Participaties B.V.	Arnhem	100	898.109	-342.986

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	<u>€</u>	<u>€</u>
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		
KNHM Participaties B.V.	<u>898.109</u>	<u>1.241.095</u>

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018

	2018	2017
	€	€
<i>KNHM Participaties B.V.</i>		
Boekwaarde per 1 januari	1.241.095	1.066.867
Agiostorting	-	350.000
Aandeel in het resultaat	-342.986	-175.772
Boekwaarde per 31 december	<u>898.109</u>	<u>1.241.095</u>

Overige beleggingen

ARCADIS N.V.	<u>35.761.635</u>	<u>63.924.761</u>
--------------	-------------------	-------------------

Het aandelenbezit bedraagt 3.354.750 stuks (2017: 3.354.750 stuks) van nominaal € 0,02 (2017: € 0,02) elk. De beurswaarde per aandeel ultimo 2018 bedroeg € 10,66 (ultimo 2017 € 19,055). De koersresultaten op de waardeverandering van aandelen Arcadis worden overeenkomstig artikel 2:384 lid 7 BW direct gemuteerd in een herwaarderingsreserve.

VLOTTENDE ACTIVA**Vorderingen op groepsmaatschappijen**

Vordering op KNHM Participaties B.V.	<u>64.373</u>	<u>-</u>
--------------------------------------	---------------	----------

Over de vordering is 4% rente verschuldigd.

Vordering op KNHM Participaties B.V.

Stand per 1 januari	-	-
Omslag rekening courant	136.630	-
Diverse overboekingen	-248.401	-
Doorbelastingen KNHM	<u>183.606</u>	<u>-</u>
	71.835	-
Rente	-7.462	-
Stand per 31 december	<u>64.373</u>	<u>-</u>

In voorgaand jaar was er sprake van een schuld aan KNHM Participaties B.V.. Dit jaar is de schuldpositie omgeslagen naar een vordering op deze groepsmaatschappij. Omdat KNHM Participaties B.V. niet over voldoende liquide middelen beschikt, stort KNHM periodiek liquide middelen zodra hiervoor behoefte is om de activiteiten van KNHM Participaties B.V. te kunnen uitvoeren. KNHM is niet voornemens deze vordering op korte termijn op te eisen.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Overige belastingen	<u>9.896</u>	<u>-</u>
---------------------	--------------	----------

Overige belastingen

Te ontvangen dividendbelasting	<u>9.896</u>	<u>-</u>
--------------------------------	--------------	----------

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Overlopende activa		
Bankrente ASN Bank N.V.	808	3.061
Vooruitbetaalde kosten	3.425	3.034
Couponrente	110.702	8.955
Nog te ontvangen bedragen	37.141	155.109
	<u>152.076</u>	<u>170.159</u>
	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Effecten		
Aandelen	963	1.403
Obligaties	20.932.595	21.027.797
Oikocredits	5.000.000	5.000.000
	<u>25.933.558</u>	<u>26.029.200</u>
Liquide middelen		
NL04 RABO 0171 6032 65	59.441	2.822
NL63 ASNB 0951 9050 66	1.362.510	1.504.449
NL78 KASA 0223 2850 64	29.702	9.574
NL71 RABO 0304 9369 01	615	-
	<u>1.452.268</u>	<u>1.516.845</u>

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018**PASSIVA****EIGEN VERMOGEN****Stamkapitaal**

Stand per 31 december	<u>1.361.341</u>	<u>1.361.341</u>
-----------------------	------------------	------------------

Het stamkapitaal van de vereniging is ontstaan doordat Heidemij Holding N.V. fondsen ter beschikking heeft gesteld uit hoofde van een overeenkomst.

Herwaarderingsreserve

Stand per 1 januari	61.729.287	42.523.343
Ongerealiseerde waardeverschillen	-28.163.126	19.205.944
Stand per 31 december	<u>33.566.161</u>	<u>61.729.287</u>

Overige reserves

Stand per 1 januari	29.260.423	29.788.078
Uit voorstel resultaatbestemming	-368.762	-527.655
Stand per 31 december	<u>28.891.661</u>	<u>29.260.423</u>

KORTLOPENDE SCHULDEN**Crediteuren**

Crediteuren	<u>161.594</u>	<u>87.996</u>
-------------	----------------	---------------

Schulden aan groepsmaatschappijen

Rekening courant KNHM Participaties B.V.	<u>-</u>	<u>136.630</u>
--	----------	----------------

Rekening courant KNHM Participaties B.V.

Stand per 1 januari	136.630	154.879
Omslag rekening courant	-136.630	-
Overboekingen voor betalingen	-	-250.201
Bijdrage extern fonds	-	78.931
Doorbelastingen KNHM	-	-194.236
Agio'storting	-	350.000
	-	139.373
Rente	-	-2.743
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>136.630</u>

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Overlopende passiva		
Projectbegeleiding	157.525	206.547
Reservering vakantiegeld	25.941	25.670
Reservering vakantiedagen	33.604	30.326
Reservering winstuitkering	13.065	12.917
Overige overlopende passiva	96.796	73.050
	<u>326.931</u>	<u>348.510</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen en belangrijke financiële verplichtingen

Huurverplichtingen

De huisvestingskosten in 2018 bedragen € 96.578. De verwachte huurlast voor 2019 bedraagt € 98.000.

Fiscale eenheid omzetbelasting

De onderneming maakt sinds 1 januari 2016 deel uit van de fiscale eenheid voor de omzetbelasting met KNHM Participaties B.V. Op grond daarvan is de onderneming hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelasting van de fiscale eenheid als geheel.

2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

	2018	2017
	€	€
Baten		
Rente banken	393	2.597
Beheervergoeding Marius Tonckens-Fonds	37.559	28.861
	<u>37.952</u>	<u>31.458</u>

Al jaren ontvangt de KNHM een vergoeding voor het beheer betreffende het Marius Tonckens-Fonds.

Personeelskosten		
Lonen en salarissen	442.871	458.802
Sociale lasten	95.880	91.372
Pensioenlasten	83.906	95.395
	<u>622.657</u>	<u>645.569</u>

Bruto lonen	566.440	556.717
Mutatie vakantiegeldverplichting	31.634	43.618
Mutatie te betalen winstuitkering	13.065	12.917
Mutatie reservering vakantiedagen	4.879	11.584
	<u>616.018</u>	<u>624.836</u>
Ontvangen uitkeringen UWV ziekengeld	-15.429	-
Doorberekende loonkosten KNHM Participaties B.V.	-157.718	-166.034
	<u>442.871</u>	<u>458.802</u>

Personeelsleden

Gedurende het jaar 2018 waren gemiddeld 9,8 werknemers in dienst op basis van een fulltime dienstverband. In het jaar 2017 waren dit 9,3 werknemers.

Afschrijvingen materiële vaste activa

Afschrijving inventaris	9.060	835
	<u>9.060</u>	<u>835</u>

Overige bedrijfskosten

Overige personeelskosten	82.202	72.171
Huisvestingskosten	91.613	96.339
Kantoorkosten	50.790	50.381
Financieel beheer kosten	69.213	41.913
Bestuurskosten	11.125	10.729
Projectuitgaven	663.694	612.500
Afdrachten en kosten afdelingen	159.260	166.846
	<u>1.127.897</u>	<u>1.050.879</u>

2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

	2018	2017
	€	€
<i>Projectuitgaven</i>		
Projectbegeleiding	-4.035	30.828
KNHM-ARCADIS MVO programma	150.000	150.000
Kern met Pit Nederland	208.358	222.674
Kennis en Communicatie	223.516	208.998
Kosten onderzoek rol KNHM in WOII	85.855	-
	<u>663.694</u>	<u>612.500</u>

De kosten voor projectbegeleiding zijn fors afgenomen in 2018. De laatste jaren is er een verschuiving van geldelijke steun voor projecten naar personele ondersteuning. Ook zijn er een aantal projecten afgesloten waarbij niet de volledige toegekende bijdrage is opgenomen.

<i>Afdrachten en kosten afdelingen</i>		
Afdrachten afdelingen	73.416	91.422
Kosten afdelingen	42.677	38.276
Burgerplanvorming	1.452	1.016
Vergoeding ICT middelen vrijwilligers	16.700	17.500
Landelijke teams/vergaderkosten/brainstormsessies	378	-
Landelijke netwerkbijeenkomst vrijwilligers	24.637	18.632
	<u>159.260</u>	<u>166.846</u>

Financiële baten en lasten**Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten**

Dividend ARCADIS N.V.	1.576.732	1.442.542
Dividend aandelen	77.500	-
Opbrengst obligaties	349.411	163.256
	<u>2.003.643</u>	<u>1.605.798</u>

In de jaarrekening 2017 was een te lage vordering rente opgenomen. Dit heeft tot gevolg gehad dat in 2018 de opbrengst obligaties voor een bedrag van ongeveer € 136.000 hoger is gepresenteerd.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

Rente rekening courant KNHM Participaties B.V.	-	2.743
--	---	-------

Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten

Waardeverschillen aandelen en obligaties	-300.295	-294.599
--	----------	----------

Rentelasten en soortgelijke kosten

Rente rekening courant KNHM Participaties B.V.	7.462	-
--	-------	---

2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

Aandeel in het resultaat van deelnemingen
Deelneming KNHM Participaties B.V.

2018	2017
€	€
-342.986	-175.772

Amhem,
Vereniging Koninklijke Nederlandse Heerdemaatschappij
Namens deze

F.H.M.J. van Bussel

M.A. Muntinga

P. Jansen

G. Broeman

H.A. Zanting

A. Jorritsma-Lebbink

H. van 't Land

J.A.J. Nieuwenhuys

H.S. Draai

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de directie en het bestuur van Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.'

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag directie
- Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, in overeenstemming met de in Nederland geldende richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 21 maart 2019

Flynth Audit B.V.

Was getekend

M. Handelé AA

4. BIJLAGEN

4.1 Staat van de vaste activa

		Aanschafwaarde			
Omschrijving	Datum	Aanschaf- fingen tot 01-01-2018	Inves- teringen 2018	Desinves- teringen 2018	Aanschaf- fingen t/m 31-12-2018
		€	€	€	€
Materiële vaste activa					
<i>Inventaris</i>					
Software Navision		106.530			106.530
Ledenadministratieprogramma	16-04-1999	6.526			6.526
HP Color Inkjet Printer	04-02-2002	493			493
Liberty HP Printer	21-08-2006	2.723			2.723
Dell computer	02-01-2007	2.790			2.790
Dell computer	01-02-2007	1.496			1.496
Dell computer	01-02-2007	1.231			1.231
Dell computer	06-06-2007	1.055			1.055
Dell computer	14-07-2007	996			996
Dell computer	14-07-2007	1.020			1.020
Dell computer	24-10-2008	2.450			2.450
Dell computer	12-06-2010	1.079			1.079
Dell computer	20-12-2010	4.522			4.522
Acer H5360	25-01-2011	544			544
Dell computer	26-05-2011	1.430			1.430
Dell computer	27-05-2011	1.933			1.933
Laptops 2*	18-04-2012	2.748			2.748
Laptop	14-01-2014	1.032			1.032
Laptop	13-04-2014	1.025			1.025
PDF licentie	16-04-2014	868			868
E-Learning module Typisch KNHM	21-12-2017	41.673			41.673
Software nieuwe website KNHM	13-12-2018		2.706		2.706
		<u>184.164</u>	<u>2.706</u>	<u>-</u>	<u>186.870</u>
Totaal materiële vaste activa		<u>184.164</u>	<u>2.706</u>	<u>-</u>	<u>186.870</u>
Totaal vaste activa		<u>184.164</u>	<u>2.706</u>	<u>-</u>	<u>186.870</u>

Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij te Arnhem

Afschrijvingen						
Afschrij- vingen tot 01-01-2018	Afschrij- vingen 2018	Afschrij- ving desin- vesteringen	Afschrij- vingen t/m 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2018	Residu- waarde	Afschrij- vingsper- centage
€	€	€	€	€	€	%
106.530	-	-	106.530	-		20,00
6.526	-	-	6.526	-		20,00
493	-	-	493	-		20,00
2.723	-	-	2.723	-		20,00
2.790	-	-	2.790	-		20,00
1.496	-	-	1.496	-		20,00
1.231	-	-	1.231	-		20,00
1.055	-	-	1.055	-		20,00
996	-	-	996	-		20,00
1.020	-	-	1.020	-		20,00
2.450	-	-	2.450	-		20,00
1.079	-	-	1.079	-		20,00
4.522	-	-	4.522	-		20,00
544	-	-	544	-		20,00
1.430	-	-	1.430	-		20,00
1.933	-	-	1.933	-		20,00
2.748	-	-	2.748	-		20,00
816	206	-	1.022	10		20,00
760	205	-	965	60		20,00
645	174	-	819	49		20,00
250	8.335	-	8.585	33.088		20,00
	140	-	140	2.566		20,00
<u>142.037</u>	<u>9.060</u>	<u>-</u>	<u>151.097</u>	<u>35.773</u>	<u>-</u>	
<u>142.037</u>	<u>9.060</u>	<u>-</u>	<u>151.097</u>	<u>35.773</u>	<u>-</u>	
<u>142.037</u>	<u>9.060</u>	<u>-</u>	<u>151.097</u>	<u>35.773</u>	<u>-</u>	

Geconsolideerde balans
Vereniging KNHM en KNHM Participaties B.V.

GECONSOLIDEERDE B A L A N S P E R		
Actief	31 december 2018	31 december 2017
	EUR	EUR
<u>VASTE ACTIVA</u>		
Materiële vaste activa	35.773	42.127
Financiele vaste activa	<u>37.506.759</u>	<u>66.174.155</u>
	37.542.532	66.216.282
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>		
Vorderingen	309.636	296.080
Effecten	25.933.558	26.029.200
Liquide middelen	<u>1.459.894</u>	<u>1.530.023</u>
	27.703.088	27.855.303
	<u>65.245.620</u>	<u>94.071.585</u>

31 DECEMBER 2018 (na voorgestelde resultaatverwerking)

Passief	31 december 2018		31 december 2017	
	EUR	EUR	EUR	EUR
<u>EIGEN VERMOGEN</u>				
Kapitaal	1.379.341		1.379.341	
Agio	1.850.000		1.850.000	
Herwaarderingsreserve Arcadis	33.566.161		61.729.287	
Overige reserves	<u>27.921.770</u>		<u>28.633.518</u>	
		64.717.272		93.592.146
<u>KORTLOPENDE SCHULDEN</u>				
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	187.918		91.433	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>340.430</u>		<u>388.006</u>	
		528.348		479.439
		<u>65.245.620</u>		<u>94.071.585</u>

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018		
	2018	2017
	EUR	EUR
<u>BATEN</u>		
Bankrente en kosten	283	2.517
Bate extern fonds	178.634	177.371
Rentebaten	2.402	26.053
Waardeveranderingen vaste activa	(279.215)	(114.001)
Diverse baten	37.559	28.861
Totale baten	(60.337)	120.801
<u>LASTEN</u>		
Salariskosten inclusief sociale lasten	780.375	811.603
Afschrijvingskosten	9.060	835
Overige personeelskosten	90.950	79.463
Huisvestingskosten	115.556	122.223
Bestuurskosten	29.185	18.087
Landelijke netwerkbijeenkomst vrijwilligers	24.637	18.632
Kantoorkosten	58.874	62.193
Financieel beheer kosten	72.483	50.919
Afdrachten afdelingen	73.416	91.422
Kosten en trainingen afdelingen	61.207	56.792
Projectuitgaven	696.030	647.486
Totale lasten	2.011.773	1.959.655
<u>Resultaat uit bedrijfsvoering</u>	(2.072.110)	(1.838.854)
<u>Opbrengsten effecten</u>		
Dividend Arcadis N.V.	1.576.732	1.442.542
Opbrengst overige effecten	426.911	163.256
Waardeverschillen aandelen en obligaties	(300.295)	(294.599)
Totaal opbrengst effecten	1.703.348	1.311.199
<u>SALDO van baten en lasten</u>	(368.762)	(527.655)

Samenwerking VSB Fonds en KNHM
Begroting en verantwoording 2018

	Begroot	Gerealiseerd	Deel VSBFonds (50%)
Bijdragen leningen/deelnemingen	€ 420.000	€ 715.000	€ 357.500
Uitbetaalde bijdrage 2018 door VSBFonds aan KNHM Participatie B.V.			
- Chocolatemakers			€ 50.000
- De Holm den Andel			€ 25.000
<u>Organisatie</u>			
Salariskosten inclusief sociale lasten	€ 220.000	€ 157.718	€ 78.859
Overige personeelskosten (inhuur, reiskosten, opleiding)	€ 15.000	€ 11.771	€ 5.885
Huisvestingskosten en automatisering	€ 20.000	€ 25.241	€ 12.620
Kantoorkosten	€ 5.000	€ 3.874	€ 1.937
Financieel Beheer	€ 10.000	€ 3.269	€ 1.635
Bestuurskosten	€ -	€ -	-
Reis- en vergaderkosten vrijwillers	€ 10.000	€ 18.060	€ 9.030
Werving- en selectie opleiding vrijwilligers	€ 5.000	€ -	€ -
Subtotaal organisatie	€ 285.000	€ 219.932	€ 109.966
<u>Programma</u>			
Proceskosten KNHM Participaties B.V.	€ 25.000	€ 31.322	€ 15.661
Kennis en communicatie	€ 20.000	€ 1.014	€ 507
Subtotaal programma	€ 45.000	€ 32.336	€ 16.168
Totaal lasten 2018	€ 330.000	€ 252.268	€ 126.134
<u>Kosten reeds aangegane projecten voor 30 juni 2016</u>	€ -45.000	€ -45.000	€ -22.500
Totaal bijdrage in kosten door VSB Fonds			€ 178.634

Toelichting

Er zijn leningen/participaties geaccordeerd in 2018, te weten:

- Chocolatemakers	€ 100.000
- de Holm	€ 50.000
- Hagerhof	€ 200.000
- De Rieshoek	€ 140.000
- Wijkpaleis	€ 75.000
- De Hortus	€ 150.000
Totaal	€ 715.000
Deel VSB Fonds 50%	€ 357.500

De leningsovereenkomsten zijn m.u.v. Chocolatemakers en de Holm ultimo 2018 nog niet getekend, maar wel goedgekeurd binnen de RvC.